TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE BOOKS PREPARED FOR GERMANS FROM THE OTTOMAN TO TODAY: A BIBLIOGRAPHY TRIAL

Osmanlıdan Günümüze Almanlar İçin Hazırlanmış Yabancı Dil

Olarak Türkçe Kitapları: Bir Kaynakça Denemesi¹

Bayram ÖZBAL²

Abstract

Germans are the leading nation learning Turkish as a foreign language because of missionary, communication, military, political, educational, economic, tourism and immigration reasons. Written by Italian merchants and German monks in the XIV. century, Codex Cumanicus including Cuman-German dictionary can be considered as the first important work in this context. Since then, many books have been prepared for the teaching and learning of Turkish as a foreign language for Germans. The aim of this study is to identify Turkish books as a foreign language prepared for Germans from the Ottoman to the present day and to create a bibliography. In this study in which the qualitative research approach is adopted, the data were collected through literature review. The data were collected under two main headings: Ottoman and Republican periods. 63 works in the Ottoman period and 156 works in the Republican period were identified. The books of which contents are examined were presented in chronological order under different titles (grammars, phrasebooks, textbooks etc.) considering the purposes of writing. The results of the study show that learning Turkish as a foreign language by Germans has a long-standing background and especially due to the increased cooperation between the two countries, the number of Turkish teaching sets, phrasebooks and grammars has increased. As a result, Germans have been learning Turkish as the language of the enemy, friend of the arms, guest, trading partner and the country of travel throughout the history.

Keywords: Turkish as a second language, Turkish for Germans, Türkisch textbooks for Germans.

¹ Bu çalışma, 06-08 Aralık 2019 tarihinde "Uluslararası Kültür ve Dil Araştırmaları" (UKDA) tarafından Ankara'da gerçekleştirilen "Prof. Dr. A. Halûk Dursun Anısına Uluslararası Türk Kültürü Dil-Tarih-Coğrafya Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş şeklidir.

² Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, ozbalbayram@hotmail.com

Öz

Almanlar; misyonerlik, iletişim, askeri, siyasi, eğitim, ekonomik, turizm ve göç gibi nedenlerle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen milletlerin başında gelmektedir. İtalyan tüccarlar ve Alman rahipler tarafından XIV. yüzyılda yazılan “Codex Cumanicus” isimli eserin bir bölümünde Kumanca-Almanca sözlüğe yer verilmesi bu bağlamda ilk önemli eser olarak kabul edilebilir. Bu eserden günümüze kadar Almanlar için yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ve öğrenimine yönelik birçok eser hazırlanmıştır. Bu çalışmanın amacı, Osmanlı’dan günümüze Almanlar için hazırlanmış yabancı dil olarak Türkçe kitaplarını tespit ederek bir kaynakça oluşturmaktır. Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği bu çalışmada veriler, alan yazın taramasıyla elde edilmiştir. Veriler, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki ana başlık altında toplanmıştır. Osmanlı döneminde toplam 63, Cumhuriyet döneminde ise 156 eser tespit edilmiştir. İçerikleri incelenen eserler yazılış amaçlarına göre alt başlıklar (dil bilgisi kitapları, konuşma kılavuzları, ders kitapları, dinleme dersleri vb.) altında basım yıllarına göre listelenmiştir. Çalışma sonuçları, Türkçenin yabancı dil olarak Almanlar tarafından öğrenilmesinin köklü bir geçmişe sahip olduğunu ve özellikle de son yıllarda iki ülke arasında artan iş birliğine bağlı olarak Türkçe öğretim setlerinin, konuşma kılavuzlarının ve dil bilgisi kitaplarının sayısında artış olduğu göstermektedir. Sonuç olarak Almanların tarih boyunca Türkçeyi “düşmanın dili”, “silah arkadaşının dili”, “misafirin dili”, “ticaret ortağının dili” ve “seyahat ettiği ülkenin dili” gördükleri ve öğrendikleri söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe, Almanlar için Türkçe, Almanlar için Türkçe ders kitapları.

GİRİŞ

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenimine ilgi her geçen gün artmaktadır. Bu bağlamda gerek yurt içinde gerekse yurt dışında farklı milletler ve diller için Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ve öğrenimine yönelik kitapların sayısı da artmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğrenime ilgi gösteren ülkelerin başında da Almanya gelmektedir. Bu durumun nedenlerini anlamak için iki ülke arasındaki ilişkilerin tarihi seyrine kısaca değinmekte fayda vardır.

Alkan’a (2015, s. 35) göre Türkiye-Almanya arasındaki resmî ilişkilerin başlangıcı 250 yılı aşkın bir geçmişe sahiptir. Bu süre içinde Haçlı Seferleri, 16. ve 17. yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu ile Avrupa ülkeleri tarafından oluşturulan ordular arasında yapılan savaşlar dışında iki devlet tarih boyunca doğrudan savaşmamıştır. Mertoğlu’na (2003, s. 85) göre ise Osmanlı Devleti, II. Abdülhamid döneminden (bilhassa 1890’dan) itibaren Almanya ile yakın askeri ve ticari ilişkiler içerisine girmiştir. Daha sonraki yıllarda ise Osmanlı hükümetinin I. Dünya Savaşı’na Almanya’nın yanında girmesiyle iki devlet “silah arkadaşlığı” yapmışlardır. Esen (2012, s. 62) ise II. Dünya Savaşı’ndan sonraki dönemde her iki ülkenin dış ve güvenlik politikaları olmak üzere birçok alanda birlikte hareket etmelerinden dolayı “kader ortaklığı” yaptığını ifade etmektedir. Türkiye ile Almanya arasındaki ilişkiler 31 Ekim 1961’de imzalanan “Türk İşgücü Anlaşması” ile farklı bir boyut kazanmıştır. Bu tarihten itibaren ikili ilişkilerin daha çok “insan odaklı” hale geldiği söylenebilir. Özetle, 1761 tarihinde Prusya ile Osmanlı İmparatorluğu arasında imzalanan “Dostluk, Gemicilik ve Ticaret Antlaşması” ile başlayan Türk-Alman resmî ilişkilerinde Alkan’ın (2015, s. 46) ifade ettiği gibi kimi zaman hayranlık, kimi zaman çıkar, kimi zamanda dostluk ön plana çıkmıştır.

Bugün gelinen noktada her iki ülke arasında ilişkiler Esen’in (2012, s. 66) ifadesiyle “En”ler ilişkisine dönüşmüştür. Bu “En”ler listesi, şu şekilde özetlenebilir:

- Almanya, 2018 yılı verilerine göre önceki yıllarda da olduğu gibi, ülkemizin ihracatında birinci sırada yer alırken ithalatımızda üçüncü sırayı almaktadır (Ticaret Bakanlığı, 2019).
- 2018 yılı verilerine göre 4,5 milyon Alman turist ülkemizi ziyaret etmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2019).
- Almanya’da göçmenler tarafından en çok konuşulan dil Türkçedir.
- Almanya, Türkiye’ye yüksek öğrenim için en fazla öğrenci gönderen Avrupa ülkeleri arasında ilk sıralarda yer almaktadır (Koç ve Eryurt, 2017, s. 56).
- TÜİK verilerine göre 2018 yılında Türkiye’de yaşayan 1 milyon 211 bin 34 yabancı nüfus içinde, 2013 yılı ve öncesinde gelip kesintisiz olarak ülkemizde ikamet edenlerin vatandaşlık ülkesine göre dağılımına bakıldığında, %30,7 ile Almanya uyrukluların ilk sırada yer aldığı görüldü (Finans Gündem, 2019).

İki ülke arasındaki ilişkiler Almanları, Türkçe ve Türk kültürünü öğrenmeye sevk etmiştir. Türkler ve Türkçe yazılan ilk Almanca eserler; savaş esirleri, seyyahlar ve misyonerler tarafından kaleme alınmıştır. Bu bağlamda tespit edilen en eski Türkçe transkripsiyon metni İtalyan tüccarlar ve Alman misyonerler tarafından yazılan XIV. yüzyılın başlarında yazılan “Codex Cumanicus”tur. Güzel ve Barın’a (2013, s. 26) göre iki defterden oluşan eserin birinci defteri 55, ikinci defteri ise 26 sayfadan oluşmaktadır. Eser, Latin-Gotik harfleriyle yazılmıştır. Eserde; ticaret ve günlük yaşamla ilgili 2500 Türkçe sözcüğe, İncil ve Katolik ilahi çevirilerine, Kıpçakça dil bilgisi kurallarına ve atasözlerine yer verilmiştir. Eserin ikinci defterinde Kıpçakça-Almanca sözlüğün yer alması Almanların Türkçe öğreniminin XIV. yüzyılın başlarına dayandığını göstermektedir. Bu bağlamda tespit edilen ikinci eser Johann Schiltberger isimli bir savaş esirine aittir. Dilâçar’a (1969, s. 197) göre dilcilik bağlamında Türkoloji, Alman Johann Schiltberger tarafından kurulmuştur. Schiltberger, 1396 yılında Osmanlı ve Haçlı Devletleri arasında olan Niğbolu Savaşı’nda esir düşer ve yaklaşık 31 yıl Anadolu’yu ve çevresini gezer. 1427 yılında Almanya’ya geri döner ve “Seyahatname” (Reisebuch) isimli kitabı kaleme alır. Beydilli’ye (2009, s. 228) göre Schiltberger’in dört yazma nüshası bulunan bu hatıratı yaygın bir ilgi görmüş, matbaanın icadının ilk devresine isabet eden erken tarihlerde pek çok defa basılmıştır. Eserin, ilk baskısının 1460’ta Augsburg’da veya 1473’te Ulm’da yapıldığı düşünülmektedir. Eser; 1476, 1477, 1478, 1549 (iki baskı), 1553, 1554, 1560 ve 1565’te olmak üzere birçok defa daha basılmıştır. Esere bu kadar ilgi gösterilmesinde Avrupa’da hüküm sürmekte olan Türk tehdidi ve korkusunun, Türk dünyasına ve diline duyulan merakın önemli birer etken olduğu düşünülebilir. Üçüncü eser ise yine Georg aus Mühlach isimli Alman bir savaş esirine aittir. Alman genç, 1438 yılında II. Murad’ın Lehistan seferi sırasında Mühlbach’da esir alınır ve yaklaşık 20 yıl Anadolu topraklarında esir olarak yaşar. Mühlach, Almanya’ya döndüğünde “Türklerin örf ve adetleri, durumları ve bunlarla ilgili türlü konular üzerine bir yazı” (Tractatus de moribus, conditionibus et nequitia Turcorum) isimli eseri kaleme alır. Almanya’da 1480 yılında yayımlanan bu eser, 23 bölümden oluşur, -eserde Türkçe okuma metinlerine ve Yunus Emre’nin bazı şiirlerine yer verilir. Eser, Türkçenin seslerinin tespiti açısından Türkologlar için büyük önem arz eder (Dilâçar, 1969, s. 198; Üstüner, 2017, s. 24). İlk eserler bağlamında son eser olarak ise Hieronymus Megiser isimli Stuttgart’lı bir Alman’a ait olan “Dört Bölümde Türk Dilinin Esasları” (Institutionum linguae turcicae IV) isimli eseri değerlendirilebilir. Eserde; giriş, yazı, gramer, büyük bölümü atasözlerinden oluşan metin örnekleri, Latince-Türkçe ve Türkçe-Latince sözlük yer almaktadır (Dilâçar, 1971, s. 128). Dilâçar (1969, s. 200) Avrupa’da yayımlanan ilk Türkçe dil bilgisi olarak nitelendirdiği bu eserin Türkçe öğrenimi açısından önemini şu sözleriyle ifade etmektedir:

“Kaşgarlı Mahmut, “Divanü Lügati’t Türk”ünde “Tanrı Türklere yeryüzünde erk verdi, onların dilini öğrenmekte fayda vardır” diyerek Araplara Türkçe

öğrenme yolunu gösterdiği gibi, 1612’de Megiser de Avrupalılara, hele Avusturya sınırlarında oturanlara, yayımladığı Türkçe grameriyle aynı yolu göstermiş olsa gerek. Yoksa, 50 dille uğraşan bir dil bilginin bunlardan niçin yalnız Türkçeyi seçip onun ilk gramerini yazmış olsun?”.

Son yıllarda yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik kaynakça deneme çalışmaları yapılmıştır (Çiftçi ve Demirci, 2018; Göçer ve Moğul, 2011; Göçer, Tabak ve Coşkun, 2012; Kahriman, Dağtaş, Erhan ve Ateşal, 2013). Bu kaynakça çalışmalarının kapsamını ülkemizde hazırlanan; kitaplar, yüksek lisans ve doktora tezleri, makaleler ve bildiriler oluşturmaktadır. Bu çalışmaların, yeni gelişmekte olan yabancı dil olarak Türkçe öğretimine katkıları yadsınamaz bir gerçektir. Ancak, belirli bir hedef kitleye göre Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimine yönelik hazırlanmış kitapların tespit edilmesi de önem arz etmektedir. Bu nedenle de bu çalışmada hedef kitlesi Almanlar ve Almanca konuşanlar için hazırlanmış yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitapları tespit edilerek bir kaynakça çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi olarak desenlenmiştir. Nitel araştırmalarda araştırmacı verileri düzenler, tasnif eder, sentezler, örüntüler çıkarır ve bu işlemler sonucunda kavramlara ulaşır ve bulguları raporlaştırır (Gülbüz ve Şahin, 2017, s. 431). Araştırmanın verileri alan yazın taramasıyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler doküman incelemesi yoluyla incelenmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı ve görsel materyallerin analizidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189).

Çalışmanın Kapsamı

Çalışmanın kapsamı Almanlar ve Almanca konuşanlara Türkçe öğretmek amacıyla yapılan çalışmaları tespit etmektir. Bu bağlamda yayımlandığı yer ve seviye gözetmeksizin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için Almanca yazılmış eserler çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Çalışmada; yurt dışındaki Türk öğrenciler için hazırlanan iki dilli kitaplar, iki dilli veya çok dilli sözlükler ve yazılımlar kapsam dışı tutulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Verilerin elde edilmesinde Almanya, Avusturya ve İsviçre Milli Kütüphaneleri, Alman yayınevleri katalogları, elektronik ve basılı dergiler, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi hakkında yapılmış çalışmalardan yararlanılmıştır. Genel ağ aracılığıyla yapılan taramalarda “Türkisch für Deutsche”, “Türkisch als Fremdsprache”, “Türkisch für Anfänger”, “Türkisch für Fortgestrittene”, “Türkisch lernen” anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Elde edilen verilerin öncelikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ve öğrenimi için hazırlanıp hazırlanmadığına karar verilmiştir. Bu bağlamda tespit edilen eserler yayın tarihlerine göre Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki başlık altında gruplandırılmıştır. Eserlerin başlıkları, ön sözleri ve içeriği incelenerek her iki dönem için alt kategoriler oluşturulmuştur. Osmanlı döneminde tespit edilen eserler; dil bilgisi kitapları, ders kitapları, konuşma kılavuzları, okuma kitapları, yazma kitapları ve çevirmenler için kitaplar olmak üzere altı alt başlık altında listelenmiştir. Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar tespit edilen eserler ise dil bilgisi kitapları, ders kitapları, konuşma kılavuzları, okuma kitapları, dinleme dersleri ve özel amaçlı kitaplar olmak üzere altı alt başlık altında listelenmiştir. Bu başlıklar altında gruplandırılan eserler,

basım yıllarına kaynakçaları göre listelenmiştir. İlk baskısına ulaşamayan eserlerin ulaşılan baskı sayısı kaynakça içinde belirtilmiştir. Set halinde hazırlanan kitaplar, seti oluşturan tüm kitapların ismine yer verilerek tek kaynakçada yazılmıştır. Kaynaklar, yazarlar veya eserler hakkında daha detaylı bilgiye ulaşmak isteyen araştırmacılara kolaylık sağlayacağı düşünüldüğünden yazar soyadı ve adı, eser adı, basım yeri ve yayınevi şeklinde verilmiştir.

BULGULAR

Osmanlı Dönemi

Osmanlı döneminde tespit edilen eserler; dil bilgisi kitapları, ders kitapları, konuşma kılavuzları, okuma kitapları, yazma kitapları ve çevirmenler için kitaplar olmak üzere altı başlık altında gruplandırılmıştır. Eserlerin, alt başlıklara göre dağılımları Tablo 1'de ele alınmıştır.

Tablo 1. Osmanlı Döneminde Tespit Edilen Eserlerin Dağılımı

Dil Bilgisi Kitapları	Ders Kitapları	Konuşma Kılavuzları	Okuma Kitapları	Yazma Kitapları	Çevirmenler İçin Kitaplar	Toplam
17	15	13	13	2	3	63

Tablo 1'de görüldüğü gibi Osmanlı döneminde toplam 63 eser tespit edilmiştir. Bu eserlerin kaynakça bilgileri, ilgili olduğu alt başlıkta basım tarihlerine göre aşağıda sıralanmıştır.

Dil Bilgisi Kitapları

- Korabinsky Johann Matthias (1788). Versuch eines kleinen Türkischen Wörterbuchs mit beigesetzten deutsch, ungarisch und böhmischen Bedeutungen und einer kurzgefaßten türkischen. Pressburg: Weber und Korabinsky Verlag.³
- Bey Loeschenkohl (1879) Kurze Anleitung zur Erlernung der türkischen Sprache, für Militär Personen. Wien: Kunthaendler am Kohlmarkt.
- Von der Berswordt I (1839). Neueste grammatik der türkischen sprache für deutsche zum selbstunterricht. Berlin: F. Dümmler.
- Efendi Fu'ad, Efendi Gävdät ve Kellgren Hermann (1855). Grammatik der osmanischen Sprache. Helsingfors: Druckerei der Finnischen Litteratur-Gesellschaft.
- Piqueré Peter Joseph (1870). Grammatik der türkisch-osmanischen Umgangssprache. Wien: Albert A. Venedik.
- Müller August ve Gies Hermann (1889). Türkische Grammatik, mit Paradigmen, Litteratur, Chrestomathie, und Glossar. Berlin: H. Reuther's Verlagsbuchhandlung.
- Manissadjian John Jacop (1893). Lehrbuch der modernen osmanischen Sprache. Stuttgart&Berlin: W. Spemann.
- Pekotsch Leopold (1894). Praktisches Übungsbuch zur gründlicheren Erlernung der osmanisch-türkischen Sprache samt Schlüssel. Wien: Hölder.
- Jehlitschka Henry (1895). Türkische Konversations-Grammatik. Heidelberg: Julius Gross.

³ Eser, iki bölümden oluşmaktadır. Eserin birinci bölümü; Türkçe, Almanca, Macarca ve Çekçe çok dilli bir sözlük olarak kurgulanmıştır. İkinci bölümde ise Almanca açıklamalı Türkçe dil bilgisine yer verildiği için dil bilgisi kitapları başlığı altında listelenmiştir.

- Jehlitschka, Henry (1897). *Schlüssel zur Türkischen Konversations Grammatik*, Heidelberg: Julius Groos.
- Ernst, Marré Nikolaus Carl (1916). *Türkische Grammatik mit praktischen Übungen*. Bonn: Georgis Polyglottverlag.
- Horten, Max (1916). *Einführung in die türkische Sprache und Schrift*. Halle: Niemeyer.
- Németh, Gyula (1916). *Türkische Grammatik*. Berlin: G. J. Göschen.
- Weniger Johannes (1916). *Türkische Grammatik mit deutsch-türkischem Wörterverzeichnis*. Heidelberg: Karl Warnstorff.
- Seidel, August (1920). *Türkische Grammatik: mit Übungsstücken und Wörterverzeichnissen, sowie einer Anleitung zur Erlernung der türkischen Schrift*. Leipzig: Hachmeister&Thal.
- Németh, Gyula (1917). *Türkisches Übungsbuch für Anfänger*. Berlin: G. J. Göschen.
- Weil Gotthold (1917). *Grammatik der Osmanisch-türkischen Sprache*. Berlin: Georg Reimer.

Ders Kitapları

- Bielz?, Michael (1822). *Kurzgefaßte türkisch-deutsche Sprachlehre*. Hermannstadt: W.H.Thierry.
- Hindioğlu, Artin (1829). *Theoretisch-practische Türkische Sprachlehre für Deutsche*. Wien: Anton Edler von Schmid.
- Goldenthal, Jacob (1865). *Ausführliches Lehrbuch der türkischen Sprache*. Wien: Staatsdruckerei.
- Wärmund, Adolf (1869). *Praktische Handbuch der osmanisch-türkischen Sprache I, II, III*. Giessen: Ricker'sche Buchhandlung.
- Wied, Karl (1888). *Leichtfassliche Anleitung zur Erlernung der türkischen Sprache für den Schul- und Selbstunterricht*. Wien&Leipzig: Hartleben.
- Hachtmann, Otto (1910). *Türkisch: wie man es erlernt und lehrt: die Wege zur Erlernung der türkischen Sprache, nebst einer Einführung in die türkische Literatur*. Stuttgart: Die Lese-Verlag.
- Horten, Max (1916). *Kleine türkische Sprachlehre*. Heidelberg: Julius Gross.
- Weil, Wilhelm (1916). *Türkisches Lehrbuch: enthaltend Grammatik, Konversationsübungen, Lesebuch und Wortlisten*. Frankfurt: H. Keller.
- Bej, Habib Edip (1916). *Türkisch. Praktische türkische Sprachlehre für Anfänger*. Weimar: Gustav Riepenheuer.
- Fâdîl Bey von Elpons ve Carola Muhsiné (1916). *Türkische Sprachlehre und Schlüssel*. Berlin: D. Reimer.
- Bolland, Wely Bey (1917). *Türkisch für Offiziere und Mannschaften*. Stuttgart: Wilhelm Violet.
- Bolland, Wely Bey (1917). *Praktisches türkisches Lehrbuch zum Gebrauch im Selbstunterricht und an Lehranstalten (3. bs.)*. Stuttgart: Wilhelm Violet.
- Oghlu, Bei Hasan (1919). *Türkisch-deutsche Gespräche, mit einer grammatischen Einleitung, sowie zahlreichen sprachlichen und sachlichen Erläuterungen, zugleich ein Lehrbuch der türkischen Umgangssprache und ein Sprachführer für Reisende nach und in der Türkei*. Wien: A. Hartleben.
- Melchior, Gerhart (1919). *Türkisches Lehrbuch für höhere Schulen u. z. Selbstunterricht*. Leipzig: Kirchhain N. L.

- ?. (1920) Türkisch mit Hilfe der Sprechmaschine: neue praktische Methode zur raschen Erlernung des Notwendigsten der Türkischen Sprache. Stuttgart: Wilhelm Violet.

Konuşma Kılavuzları

- Hindioğlu, Artin (1840). Sammlung der zum Sprechen nötigsten Wörter und Redensarten der türkischen, neugriechischen und deutschen Sprache. Wien: Fr. Beck's Universitäts Buchhandlung.
- Rosen, Georg (1891). Türkçe bilürmisiniz? (Verstehen Sie Türkisch). Leipzig: C.A. Koch's Verlag.
- Heintze, Wilhelm (1898). Türkischer Sprachführer: Konversations-Wörterbuch (2.bs.) Leipzig: Bibliographisches Institut.
- Connor, James ve Bayer Franz (1907). Deutsch-türkisches Konversationsbuch. Heidelberg: Julius Gross.
- Radspieler, Alfred (1908). Der perfekte Türke: eine Anleitung, die türkische Vulgärsprache ohne Lehrer richtig lesen, schreiben und sprechen zu lernen; mit beigefügter phonetischer Umschrift. Leipzig: Engel.
- Von, Sebottendorf Rudolf (1913). Metoula-Sprachführer Türkisch: eine verkürzte Methode Toussaint. Berlin&Schöneberg: Langenscheidt.
- Ernst, Marré (1916). Neues Handbuch der türkischen Konversationssprache. Leipzig: Tauchnitz.
- Brönnle, Paul (1916). Türkischer Sprachführer: eine Sammlung von Gesprächen, nebst kurzer Grammatik, alphabetischen und systematischen Wörterverzeichnissen und einem Anhang: Militär und Marine. Leipzig: Hesse und Becker.
- Padel, Wilhelm (1917). Türkisch: eine Einführung in den praktischen Gebrauch der türkischen Sprache: nebst einem Wörterverzeichnis. Leipzig: B.G. Teubner.
- Salaheddin, Mehmed (1917). Türkische Gespräche (Türkçe mükjâlamâlâr); oder, Türkische Konversationschule: Eine methodische Anleitung zum Türkisch-Sprechen. Heidelberg: Julius Gross.
- Németh, Gyula (1917). Türkische-deutsches Gesprächsbuch. Berlin: G. J. Göschen.
- Seidel August (1917). Türkisch: praktisches Lehrbuch der türkischen Umgangs- und Geschäftssprache. Berlin: Naufeld&Henius.
- Muhiddin, Ahmet (1918). Türkischer Sprachführer. Taschenwörterbuch für Reise und Haus. Leipzig&Wien: Bibliographisches Institut.

Okuma Kitapları

- Wickerhauser, Moriz (1853). Wegweiser zum Verständnis der türkischen Sprache. Eine deutsch-türkische Chrestomathie. Wien: aus der Kaiserlich-königlichen Hof und Staatsdruckerei.
- Wickerhauser, Moriz (1853). Verständniss der Türkischen Sprache; eine Deutsch-Türkische Chrestomathie. Wien: aus der Kaiserlich-königlichen Hof und Staatsdruckerei.
- Jakob, Georg (1903). Türkisches Lesebuch zunächst für Vorlesungs-Zwecke. 1.Teil: Texte in lateinische Umschrift. Erlangen: M. Mencke.
- Jakob, Georg (1911). Hilfsbuch für Vorlesungen über das Osmanisch-Türkische. Berlin: Mayer und Müller.
- Ungnad, Arthur (1916). Türkische Nachrichten für Übungen im türkischen in Originalschrift, aus Zeitungen zusammengestellt und mit Anmerkungen versehen von. Bonn: A. Marcus und E. Weber.

- Bolland, Wely Bey (1916) Erstes türkisches Lesebuch für Deutsche: mit Umschrift des Textes und einem Wörterbuch (2. bs.). Stuttgart: Wilhelm Violet.
- Németh, Gyula (1916). Türkisches Lesebuch mit Glossar; Volksdichtung und moderne Literatur. Berlin& Leipzig: G. J. Göschen.
- Jakob, Georg (1916). Hilfsbuch für Vorlesungen über das Osmanisch-Türkische. 1 und 2. Berlin: Mayer & Müller.
- Stumme, Hans (1916). Türkische Lesestücke. Leipzig: Hinrichs.
- Bey-Sade Faik (1916). Türkisches Lesebuch für Ausländer I. İstanbul: İstanbul Yazıları.
- Seidel, August (1919). Türkische Chrestomathie: Sammlung moderner türkischer Texte aus Literatur, Geschäfts- und Privatleben / In lateinischer Umschrift mit grammatischen und sachlichen Erläuterungen. Wien: A. Hartleben.
- Bolland, Wely Bey (1919). Zweites türkisches Lesebuch für Deutsche. Stuttgart: Wilhelm Violet.
- Bey-Sade Faik (1921). Türkisches Lesebuch für Ausländer II. Berlin: Langenscheidt

Yazma Kitapları

- Muhiddin, Ahmet (1916). Türkische Schönschreibhefte. Leipzig: Harrassowitz.
- Stumme, Hans ve St. Tertsakian (1916). Türkische Schrift: ein Übungsheft zum Schreibenlernen des Türkischen. Leipzig: Hinrichs.

Çevirmenler İçin Kitaplar

- Rittler, Franz (1828). Der türkische Dollmetsch für deutsche Zeitungsleser und Reisende nach der Lewante. Wien: Mautsburger.
- Ludwig, M.Fink (1872). Türkischer dragoman. Leipzig: Brockhaus.
- Wied, Karl (1884.) Türkischer Dolmetscher. Leipzig: Otto Wigand.

Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet döneminden günümüze kadar tespit edilen eserler; dil bilgisi kitapları, ders kitapları, konuşma kılavuzları, okuma kitapları, dinleme dersleri ve özel amaçlı kitaplar olmak üzere altı başlık altında gruplandırılmıştır. Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar geçen sürede toplam 156 eser tespit edilmiştir. Eserlerin, alt başlıklara göre dağılımları Tablo 2’de ele alınmıştır.

Tablo 2. *Cumhuriyet Döneminde Tespit Edilen Eserlerin Dağılımı*

Dil Bilgisi Kitapları	Ders Kitapları	Konuşma Kılavuzları	Okuma Kitapları	Dinleme Kitapları	Özel Amaçlı Kitapları	Toplam
24	50	50	11	7	14	156

Tablo 2’de görüldüğü gibi Cumhuriyet döneminde toplam 156 eser tespit edilmiştir. Ders kitapları kategorisine tespit edilen dokuz kitap set şeklinde hazırlanmıştır. Bu dönemde tespit edilen eserlerin kaynakça bilgileri, basım yılına göre ilgili olduğu başlık altında aşağıda sıralanmıştır.

Dil Bilgisi Kitapları

- Ludner, Halim ve Preusser Richard (1930). Grammatisches Lehr- und Übungsbuch der türkischen Sprache für Deutsche. İstanbul: Universum.
- Tietze, Andreas (1943). Grammatik und Lehrgang des Türkischen. İstanbul: İstanbul Yazıları.
- Ludwig, Peters (1947). Grammatik der türkischen Sprache. Berlin: A. Juncker.
- Appenzeller, Heinz (1948). Türkische Konzentrationsgrammatik. Zürich: Selbstverlag des Verfassers.
- Kissling, Hans Joachim (1960). Osmanisch-Türkische Grammatik. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Ersen-Rasch I. Margarete (2001). Türkische Grammatik für Anfänger und Fortgeschrittene. Ismaning: Hueber.
- Moser-Weithmann Brigitte (2001). Türkische Grammatik. Hamburg: Buske.
- Ersen-Rasch I. Margarete (2001). Türkisch für Sie Grammatik. Ismaning: Hueber.
- Çakır, Hasan (2005). Grammatik kurz&bündig Türkisch Einfach, verständlich, übersichtlich. Stuttgart: Pons.
- Landmann, Angelika (2009). Türkisch: Tabellen zur Deklination und Konjugation. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Landmann, Angelika (2009). Türkisch: Kurzgrammatik. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Çakır, Hasan (2010). Kurzgrammatik Türkisch: Zum Nachschlagen und Üben A1-B2. Ismaning: Hueber.
- Ersen-Rasch I. Margarete (2010). Türkisch Übungsgrammatik A1-C1. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Ersen-Rasch I. Margarete ve Erdoğan Onası (2011). Wie heißt eigentlich "eigentlich" auf Türkisch? Partikeln und Modalwörter. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Hengirmen, Mehmet (2011). Türkische Grammatik für die Deutschen. Ankara: Engin.
- Yılmaz Hakan (2011). Kasus suffixe der Türkischen Sprache: Verben Beispiele & Übungen mit Antwortschlüssel. İstanbul: Dilmer Yayınları.
- Ersen-Rasch I. Margarete (2011). Türkisch für Fortgeschrittene Grammatik-Texte - Übungen B1-C1/C2. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Ersen-Rasch I. Margarete (2012). Türkische Grammatik ausführlich und verständlich Lernstufen A1 bis C2. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Güneşdoğdu, Ergin (2012). Kompaktgrammatik Türkisch zum schnellen Nachschlage. Berlin: Cornelsen.
- Moser-Weithmann Brigitte ve Ünver Lischewski Nevra (2012). Grammatikübungsbuch Türkisch. Hamburg: Buske.
- Ağuicenoğlu, Hüseyin (2014). Türkisch Lehrbuch Grammatik. Wiesbaden: Reichert.
- Neumann Rosemarie ve Şahin-Schmidt Zühre (2014). Übungsbuch Nebensätze Türkisch. Wiesbaden: Reichert.
- Çakar, Jutta ve Çakar Mustafa (2016). Türkische Grammatik. Karlsruhe: Schulwerkstatt.
- Çakar, Hasan (2015). Grammatik kurz und bündig Türkisch: Die beliebteste Nachschlagegrammatik A1-A2. Stuttgart: Pons.

Ders Kitapları

- Ludner, Halim ve Preusser Richard (1929). Türkisches Sprachbuch für Deutsche zur Erlernung der neuen Schrift. İstanbul: Babok ve Oğlu Matbaası.
- Jansky, Herbert (1943). Lehrbuch der türkischen Sprache. Leipzig: Harrassowitz.

- Rühl, Philipp (1949). Türkische Sprachproben. Lehrbuch des Neutürkischen mit grammatischer Einführung, Texten und Wörterverzeichnissen. Heidelberg: Julius Gross.
- Rühl, Philipp (1954). Türkische Sprachlehre. Grammatische Einführung, Lesestücke und Wörterverzeichnisse. Heidelberg: Julius Gross.
- Wendt, F. Heinz (1972). Langenscheidts Praktisches Lehrbuch Türkisch Ein Standard Lehrwerk für Anfänger. Berlin: Langenscheidt.
- Ersen-Rasch I. Margarete (1980). Türkisch für Sie. Kursbuch, Wortschatz/Schlüsselbuch. Ismaning: Hueber.
- Venter, Joachim (1981). Langenscheidt 30 Stunden Türkisch. Berlin: Langenscheidt.
- Liebe-Harkort Klaus (1981). Türkisch für Deutsche. Lehrbuch, Übungsbuch. Berlin: Cornelsen-Scriptor.
- Spies, Otto ve Emircan, Belma (1981). Türkisch Lehrbuch für Anfänger. Heidelberg: Julius Groos.
- Berke, Nil (1984). Türkisch Lehrbuch. Laatzen: Hans-Sachs-Weg 19: N. Berke.
- Koç, Nurettin ve Hengirmen, Mehmet (1988). Türkisch aktiv Türkçe Öğreniyoruz 1 Kursbuch 1-2-3. Wörterbuch. Berlin: Langenscheidt.
- Hengirmen, Mehmet ve Koç, Nurettin (1990). Türkçe Öğreniyoruz Türkisch aktiv 1/2/3/4. Ankara: Engin.
- Ergül, Cemal ve Olcay, Fatoş (1991). Türkçe 1 Ein Türkischkurs für Anfänger. Kursbuch, Arbeitsbuch. Stuttgart&Dresden: Klett.
- Pazarkaya, İnci ve Pazarkaya, Yüksel (1993). Ver elini Türkiye. Türkei - Land, Leute und Sprache. Türkisch in 24 Lektionen. Lehrbuch, Lösungsheft. Köln: Önel.
- Hüttemann, Sevim ve Hüttemann, Klaus (1994). Kommunikationskurs Türkisch sprechen. Ismaning: Hueber.
- Turhan, Tevfik (1996). Langenscheidt Praktische Lehrbücher Türkisch. Berlin: Langenscheidt.
- Ersen-Rasch I. Margarete ve Seyhan, Hayrettin (1998). Güle güle: Türkisch für Anfänger, Lehrbuch, Arbeitsbuch, Lehrerhandbuch. Ismaning: Hueber.
- Scheffler Karl-Heinz (2000). Einstieg türkisch für Kurzsentschlossene A1. Ismaning: Hueber.
- Götz, Manfred ve Savaşçı, Özgür (1992). Langenscheidts Expresskurs Türkisch. München: Langenscheidt.
- Önel, Maria Sibille ve Önel, Mehmet (2001). Einführung in Die Türkische Sprache. Köln: Önel.
- Hameed, Kamer (2001). Last Minute Sprachführer Türkisch. Stuttgart: Pons.
- Reiss-Held Sonja (2002). Merhaba-nasılsın? Alltagstürkisch in der Praxis. Lehrbuch, Lehrmaterial, Übungs-CD Multimedia. Wiesbaden: Reichert.
- Ulusoy, Zafer (2005). Türkisch im Selbststudium 1,2,3. İstanbul: Fono.
- Hillmeier Michaela ve Yıldız Yasemin (2007). Power-Sprachkurs Türkisch: Lernen Sie Türkisch in 4 Wochen. Stuttgart: Pons.
- Çobanoğlu, Mustafa Kemal (2007). Türkisch Lern- und Übungsbuch mit Erklärungen. Köln: Önel.
- İleri, Esin (2007). Lehrbuch der türkischen Sprache. Hamburg: Buske.
- Ersen-Rasch I. Margarete (2007). Türkisch: Lehrbuch für Anfänger und Fortgeschrittene. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Turan, Tevfik (2008). Praktisches Lehrbuch Türkisch Ein Standardwerk für Anfänger. Berlin: Langenscheidt.
- Dikkaya, Murat ve Yaman, Metin (2008). Easy Turkish: Einfach Türkisch lernen!. Nordersted: Books on Demand.

- Savaşçı, Özgür (2008). Langenscheidt Praktisches Lehrbuch Türkisch: Der Standardkurs für Selbstlerner B1. Berlin: Langenscheidt.
- Schumann, Johannes (2009). Türkisch für Anfänger: Ein Buch in 2 Sprachen. München: Goethe.
- Güneşdoğdu, Erkin (2011). Fit in Türkisch A1. Berlin: Cornelsen.
- Çelen Pollard, Asuman ve Pollard, David (2009). Sprachkurs Plus Anfänger Türkisch. Berlin: Cornelsen.
- Halbout, Dominique ve Güzey, Gönen (2015). Türkisch ohne Mühe Niveau A1 bis B2. Köln: Assimil der Sprachverlag.
- Şükrü, Meriç (2015). Almanlar İçin Türkçe einfach und schnell Türkisch für Selbstlerner. İstanbul: Fono.
- Eulenberger-Özdamar, Canan (2016). Mini-Sprachkurs Türkisch: Mitreden können in 5 Stunden. CD/Vokabeltrainer-App. Stuttgart: Pons.
- Tezel, Doğan (2017). Ne Güzel! Der Türkischerkurs A1 Kursbuch, Arbeitsbuch, Lehrerhandbuch, Ne Güzel! Der Türkischerkurs A2 Kursbuch, Arbeitsbuch, Lehrerhandbuch München: Hueber.
- Kılıç, Mehmet ve Zengin, Dursun (2011). Michaela und Michael Lernen Türkisch. Ankara: Pelikan.
- Lischewski Ünver, Nevra ve Moser-Weithmann Brigitte (2011). Langenscheidt Türkisch in 30 Tagen Der Sprachkurs für Anfänger und Wiedereinsteiger. Berlin: Langenscheidt.
- Alpay, Erdoğan (2012). Türkisch Kompakt: Ein Lehrbuch mit praktischen Übungen für den täglichen Gebrauch. Main: Manzara.
- Özdamar, Canan (2013). Pons Mini-Sprachkurs Türkisch. Lehrbuch mit APP. Stuttgart: Pons.
- Yılmaz, Hakan (2015). Ich lerne selbstständig Türkisch. İstanbul: Dilmer Yayınları.
- Entschew, Zehra; Tetik, Ayşe ve Labasque, Nicolas (2016). Kolay Gelsin A1/A2 Kursbuch, Übungsbuch, Lösungsheft, Lehrerhandbuch, DVD-ROM, Vokabeltrainer A1 /A2, Kolay Gelsin A1 Extra, Kolay Gelsin B1 Kursbuch, Übungsbuch, Lösungsheft B1. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen.
- Turan, Tefik (2016). Türkçe Kursu 1 Lehrbuch-Arbeitsbuch. Engelschoff: Verlag auf dem Ruffel.
- Tezel, Doğan ve Tuğutlu, Ali (2016). Sprachkurs Türkisch: Schnell&intensiv. Ismaning: Hueber.
- Hillmeier, Michaela, Seçkin, Şirin ve Yıldız, Yasemin (2018). Power-Sprachkurs Türkisch für Anfänger Lehrbuch-Online-Tests. Stuttgart: Pons.
- Güneşdoğdu, Erkin (2018). Power Sprachkurs Türkisch für Fortgeschrittene Lehrbuch-Online-Test. Stuttgart: Pons.
- Hengirmen, Mehmet (2018). Türkisch in 30 Unterricht. Ankara: Engin.
- Mungan, Bilgin (2018). Schnellkurs Türkisch für Anfänger. Frankfurt: Gül Yayınları.
- Baran, Murat (2019). Türkisch? Ganz Einfach!: Türkisch für Alle!. Almany: Yazarın Kendi Yayını.

Konuşma Kılavuzları

- Rypka, Jan (1954). Metoula Sprachführer Türkisch (2. bs.). Berlin&Schöneberg: Langenscheidt.
- Caner, Muammer (1964). Sprachführer Türkisch. Köln: Polyglott.
- Spies Otto ve Emircan Belma (1966). Türkischer Sprachführer Grammatik, Gespräche, Redensarten. Bonn: Dümmler.
- Kara, Deniz (1968). Langenscheidts Sprachführer Türkisch. Berlin: Langenscheidt.

- Stark, Henry (1979). Türkisch für Urlaub und Reise. Pforzheim: Goldstadtverlag.
- Ateş, Kasım, Von Loh, Dagmar ve Polchow, Bärbel (1981). Sprachführer Deutsch /Türkisch für Lehrer. Diesterweg: Berlin.
- Komisyon (1983). Langenscheidts Sprachführer Türkisch Merhaba. Berlin: Langenscheidt.
- Tekinay, Alev (1987). Ich spreche Türkisch: Ein Sprachführer mit vielen Gesprächssituationen des Alltags, Kurzgrammatik und Aufbauwortschatz. Wiesbaden: Reichert.
- Hengirmen, Mehmet (1988). Sprachführer Türkisch. Ankara: Engin.
- Yılmaz Ethem (1988). Sprachführer Türkisch - Mit Reisewörterbuch. Bochum: Verlag Ferdinand Kamp GmbH&Co.
- Komisyon (1989). Türkisch für die Reise. Alanya: Berlitz.
- Götz Manfred ve Savaşçı Özgür (1992). Langenscheidts Expresskurs Türkisch: Das Wichtigste für Alltag und Reise. Berlin&München: Langenscheidt.
- Yılmaz, Ethem (1996). Reisedolmetscher mit Informationen über Land und Leute. Bochum: Orient Verlag.
- Ignatzek, Klaus (1997). Universal-Sprachführer Türkisch. Berlin: Langenscheidt.
- Scheffler Karl-Heinz (1998). Türkisch-Lernen für die Reise. Hamburg: Hamburger Medien Haus.
- Binswanger, Karl (1990). Türkisch für den Urlaub. München: Humboldt.
- Nurtsch, Cangül (1990). Sprachführer Türkisch. Köln: Hayit.
- Yılmaz, Ethem (1990). Türkisch Sprachführer. Ismaning: Hueber.
- Özcan, Celal, Irving Nicole ve Colvin Leslie (1991). Türkisch für unterwegs. München: Ars Edition.
- Stein, Marcus (1992). Türkisch für Globetrotter. Bielefeld: Reise-Know-How.
- Scheffler, Karl-Heinz (1994). Türkisch in letzter Minute Ein Sprachführer für Kurzentschlossene. Berlin: Rowohlt.
- Yılmaz, Ethem (1996). Der Sprachführer Türkisch. Ismaning: Hueber.
- Pazarkaya, İnci ve Pazarkaya, Yüksel (1996). Türkisch: Sprachführer mit Insider-Tips. Ostfildern: Mairs Geographischer Verlag.
- Öner, Suzan (1997). Geo Saison Reisesprachführer Türkisch. Bertelsmann Lexikon Institut.
- Binswanger, Karl (1997). Türkisch für den Urlaub. München: Humboldt TB.
- Pazarkaya, İnci ve Pazarkaya, Yüksel (2000). Last Minute Sprachführer Türkisch. Stuttgart: Pons.
- Komisyon (2000). Last-Minute-Reisesprachkurs Türkisch. Köln: Neuer Honos.
- Yılmaz, Ethem (2002). Hueber-Urlaubsset Türkisch: Reisesprachführer. Ismaning: Hueber.
- Werner, Klaus (2003). Türkisch Wort für Wort. Bielefeld: Reise-Know-How.
- Komisyon (2004). Langenscheidt Kurztrip Türkisch Der Pocket-Sprachführer. Berlin: Langenscheidt.
- Yılmaz, Ethem ve Can, Turhan (2004). Reise-und Sprachführer Türkisch. Bochum: Apollon.
- Özcan, Celal (2006). Sprachführer Türkisch. Polyglott mit zusammenarbeit. Berlin: Langenscheidt.
- Özcan, Celal (2006). Sprachführer Türkisch mit Bildwörterbuch. München: Polyglott im Zusammenarbeit mit Langenscheidt.
- Güçer, Adem ve Selçuk, Mehmet Ali (2007). Sprachführer Türkisch für Ausländer. İstanbul: Güven Kitap Yayın.

- Mertol, Arzu, Taşkıran M. Aydan ve Koçaslan Sevdâ (2008). Almanlar için Pratik Türkçe Konuşma Kılavuzu Türkischer Sprachführer. İstanbul: Fono.
- Pak, Şule (2008). Almanlar İçin Türkçe Konuşma Kılavuzu. Ankara: Delta Kültür Yayınevi.
- Komisyon (2011). Universal-Sprachführer Türkisch. Berlin: Langenscheidt.
- Forssmann Juliane, Von Sicherer Pia ve Çakır Hasan (2011). Mit Türkisch unterwegs mit MP3. Ismaning: Hueber.
- Dilmaç, Elif (2012). Sprachführer Türkisch für Dummies. Weinheim: Wiley.
- Entschew, Zehra (2013). Unterwegs in der Türkei: Sprache, Spaß und Spiel auf der Reise. Berlin: Cornelsen.
- Komisyon (2013). Langenscheidt Sprachführer Türkisch - Buch inklusive E-Book zum Thema „Essen & Trinken“: Die wichtigsten Sätze und Wörter für die Reise. Würzburg: Langenscheidt.
- Çakır, Hasan ve Krasa, Daniel (2013). Haydi Tatile! Türkisch für die ReiseNe/Digital Ausgabe. Ismaning: Hueber.
- Stein, Marcus (2013). Sprachführer Türkisch- Wort für Wort plus Wörterbuch. Bielefeld: Reise Know-How Verlag.
- Vetter, Gregor (2014). Sprachführer Türkisch. Ostfildern: Marco Polo/Pons.
- Vetter, Gregor ve Dralle, Anette (2015). Reise-Sprachführer Türkisch: Im richtigen Moment das richtige Wort. Stuttgart: Pons.
- Taranov, Andrey (2015). Sprachführer Deutsch-Türkisch und Thematischer Wortschatz mit 3000 Wörtern. Hong Kong: T&P Books.
- Forssmann Juliane, Sicherer Pia ve Çakır Hasan (2016). Hueber Sprachführer Smart Türkisch: Buch mit MP3. München: Hueber.
- Komisyon (2018). Pocket-Sprachführer Türkisch: Alles für die Reise-mit Reisewörterbuch. Stuttgart: Pons.
- Balçık, İnes (2018). Pons Pocket-Sprachführer Türkisch. Stuttgart: Pons.
- Vetter, Gregor (2019). Sprachführer Türkisch. Ostfildern: Marco Polo/Pons.

Okuma Kitapları

- Tietze, Andreas ve Lisie Gitla Sura (1943). Türkisches Lesebuch für Ausländer. İstanbul: İstanbul Yazıları.
- Kolshorn, Otto (1944). Die Türkei von heute-ihre geistigen und materiellen Grundlagen. Ein kulturkundliches Lese- und Übungsbuch mit 18 Karten und Skizzen. Berlin: Sprachmittler.
- Lübke, Diethard (1990). Türkisch-jetzt in Comics. München: Humboldt.
- Boeschoten, Hendrik E. (1995). Türkisches Lesebuch: zeitgenössische Literatur mit Lexik und Grammatik. Wiesbaden: Harrossowitz.
- Özcan, Celal (2003). Hoş Geldin Herzlich willkommen. München: Dtv Verlagsgesellschaft.
- Mordeniz, Abbas ve Akça, Sadife (2006). Merhaba Türkiye!: Eine Türkei-Reise in Kurzgeschichten. Ruhr: Verlag an der Ruhr.
- Seuß, Rita (2008). Türkçe Okuma Kitabı, Erste türkische Lesestücke. München: Dtv Verlagsgesellschaft.
- Seyhan, Hayrettin (2010). Lese-und Übungsbuch Türkisch mit Vokabular und Erläuterungen. Hamburg: Buske.
- Yılmaz, Hakan (2011). Türkçe Okuyorum Türkisch Lesebuch 1/2/3/4. İstanbul: Dilmer Yayınları.
- Savaşçı, Özgür (2017). Langenscheidt Türkisch mit System-Sprachkurs für Anfänger und Fortgeschrittene: Der Intensiv-Sprachkurs. Stuttgart: Langenscheidt bei Pons.

- Osman, Kemal (2019). Das Erste Türkische Lesebuch für Anfänger: Stufen A1 A2 (2. bs.). Nowy Dwor Mazowiecki: Audiolego.

Dinleme Dersleri

- Büyükyıldırım Esin, Brandecker Dieter, Brandecker Eva, Çelikkafa Murat, Çevikkollu Fatih ve Liebing Katja (2007). Türkisch lernen mit The Grooves. München: Brandecker Media.
- Bahar, Kenan ve Sonnen, Michael (2007). Türkisch Lernen - Einfach Lesen - Einfach Hören: Paralleltex - Audio-Sprachkurs 1-2-3. Berlin: Polyglot Planet.
- Komisyon (2008). Langenscheidt Audio-Sprachführer Türkisch. Berlin: Langenscheidt.
- Komisyon (2009). Sprachkurs Urlaubstürkisch. Almanya: Navarra Verlagsgesellschaft.
- Landmann Angelika, Kröner Ralf ve Stett Eberhard (2010). Türkisch lernen für Anfänger: Audiokurs zum Selbstlernen 1-2. München: Quartino.
- Strarrenber, Max (2011). Türkisch für die Reise. Hamburg: Jourist Verlag GmbH.
- Stein Marcus, Gündoğdu Cemile ve Walljasper Elmar (2016). Türkisch AusspracheTrainer. Bielefeld: Reise Know-How.

Özel Amaçlı Kitaplar

- Weber, Rolf ve Caner, Muammer (1965). Sprachhilfe zur Verständigung zwischen türkischen und deutschen Mitarbeitern in deutschen Betrieben. Berlin: Langenscheidt.
- Taprogge, Karl ve Güler, Mediha (1967). Türkisch am für Krankenkassen. Bad Godesberg: Verlag der Ostkrankenkassen.
- Schäfer, Dieter (1974). Türkisch für Krankenkassen. Bonn: Verlag der Ostkrankenkassen.
- Menk, Antje-Katrin, Mönch-Bucak Yayla ve Reimers Edith (1981). Türkisch im Kreissaal. Berlin: Scriptor.
- Meyer-Ingwersen, Johannes (1981). Türkisch für Lehrer. München: Oldenbourg.
- Neumann, Rosemarie ve Yetimoğlu, Meral (1986). Türkisch am Krankenbett. Berlin: Express-Edition.
- Eichmeier Renate ve Gürbulak-Demir, Yurdağül (1997). Türkisch in Arztpraxis und Apotheke. Stuttgart: Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft.
- Neumann, Rosemarie ve Şahin-Schmidt, Zühre (2001). Türkisch am Krankenbett. Wiesbaden: Reichert.
- Altunbaş, Ahmet (2004). Türkisch im Patientengespräch: Begriffe, Redewendungen, zweisprachiges Wörterbuch mit Lautschrift. Köln: Deutscher Ärzteverlag.
- Voigtländer, Sabine ve Kont, Sait (2004). Türkisch im klinischen Alltag (2004). Berlin: Lehmanns Media.
- Tut, Songül (2005). Türkçe biliyor musun? Türkisch für die Polizei. Kiel: Verlag Deutsche Polizeiliteratur.
- Overberg, Josef (2005). Türkisch-Slang-das andere Türkisch. Bielefeld: Reise-Know-How.
- Moser, Brigitte ve Wiethmann, Michael (2008). Türkische Landeskunde Ein Lehr-und Übungsbuch. Hamburg: Buske.

- Egel Turhan, Schmidt Katharina, Köroğlu Hüseyin ve Blum Susanne (2009). Türkisch Schimpfen: ein Sprachkurs. Frankfurt: Eichborn Lido.

SONUÇ

Çalışma sonuçları Türkçenin Almanlar tarafından yabancı dil olarak öğrenilmesinin köklü bir geçmişe sahip olduğunu göstermektedir. Çalışma kapsamında Osmanlı döneminde toplam 63 eser tespit edilmiştir. Cumhuriyet döneminde tespit edilen eser sayısı ise 156'dır. Almanya'da Berlin, Frankfurt, Hamburg, Mainz gibi şehirlerde bulunan Türkoloji enstitülerinin varlığı ve I. Dünya Savaşı'nda iki ülkenin askeri alanda iş birliği yapması Osmanlı döneminde yazılan eser sayısında etkili olduğu sonucuna ulaşılabilir. Almanların, tatil için tercih ettiği ülkeler arasında ülkemizin bulunması Türkçe konuşma kılavuzlarının yazımında etkili olduğu söylenebilir. Tespit edilen eserler arasında Almanya'ya göç eden Türk misafir işçilerin sosyal yaşama uyumlarını kolaylaştırmak için özel amaçlı kitaplar yazıldığı da görülmektedir. Son yıllarda ise Almanya menşeli yayınevlerinin Türkçe öğretimine önem verdiği ve bu doğrultuda dil seviyelerine göre ayrı ayrı zengin setler hazırladığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak Almanlar, tarihsel süreçte Türkçeyi; "düşmanın dili", "silah arkadaşının dili", "misafirin dili", "ticaret ortağının dili", "seyahat ettiği ülkenin dili" olarak öğrenmişler ve öğrenmeye devam etmektedirler.

KAYNAKÇA

- Alkan, M. N. (2015). Hayranlık , Dostluk ve Çıkar Üçgeninde Türk -Alman İlişkileri. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Nisan(34), 35–48.
- Beydilli, K. (2009). Schiltberger, Hans Johannes. *TDV İslâm Ansiklopedisi*.
- Çiftçi, Ö. ve Demirci, R. (2018). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimiyle İlgili Bir Kaynakça Denemesi. *Turkish Studies*, 13(28), 265–339. doi:10.7827/turkishstudies.13725
- Dilâçar, A. (1969). 1612'de Avrupa'da Yayımlanan İlk Türkçe Gramerin Özellikleri. *Türk Dil Kurultayı* içinde (ss. 197–210).
- Dilâçar, A. (1971). Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihçesi. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 19, 83–145.
- Esen, E. (2012). Türk-Alman İşbirliğinde Deneyimler ve Sonuçlar. *Akdeniz İ.L.B.F. Dergisi*, (24), 62–72.
- Finans Gündem. (2019). İşte Türkiye'de Yaşayan Yabancı Sayısı. 10 Kasım 2019 tarihinde <https://www.finansgundem.com/haber/iste-turkiyede-yasayan-yabanci-sayisi/1425366> adresinden erişildi.
- Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ile İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış a. *Turkish Studies*, 6(3), 797–810.
- Göçer, A., Tabak, G. ve Çoşkun, A. (2012). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kaynakçası. *TÜBAR Türklük Bilimi Araştırmaları*, 32, 73–126.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (4. bs.). Ankara: Seçkin.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (1. bs.). Ankara: Akçağ.
- Kahriman, R., Dağtaş, A., Erhan, Ç. ve Ateşal, Z. (2013). Yabancılar Türkçe Öğretimi Kaynakçası. *Türk Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 80–132. <http://www.turukdergisi.com/PdfMakaleGoster.aspx?ID=15> adresinden erişildi.
- Koç, İ. ve Eryurt, M. A. (2017). Türkiye'de Yasal Olarak İkamet Eden Yabancılar İlişkin Mevcut Verinin Analizi. *Türkiye'de Yasal Olarak İkamet Eden Yabancıların Pfofil ve Yaşam Koşulları* içinde (ss. 39–66). Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2019). *Turizm İstatistikleri 2018 Genel Değerlendirme*. 10 Ekim 2019 tarihinde

- <https://yigm.ktb.gov.tr/Eklenti/63643,turizmistatistiklerigeneldegerlendirme2018pdf.pdf?0> adresinden erişildi.
- Mertoğlu, S. (2003). Modern Türk Düşüncesi Üzerine Erken Bir Değerlendirme: Ahmed Muhiddin (1892-1923). *DİVÂN İlmi Araştırmalar*, 14(1), 85-118.
- Ticaret Bakanlığı. (2019). *Türkiye ile Ticaret*. 10 Ekim 2019 tarihinde <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/avrupa/almanya/ulke-profil/turkiye-ile-ticaret> adresinden erişildi.
- Üstüner, A. (2017). Türkçeye ve Türkiye'ye Gönülden Bağlı Macar Türkolog. *Bizim Külliye*, 72, 24-28.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. bs.). Ankara: Seçkin.